

El Programa d'Arqueologia Urbana de Montblanc

MARIA ADSERIAS SANS, JOAN MENCHON BES,
M. DOLORS MESTRES SOLÉ

El Programa d'Arqueologia Urbana de Catalunya (PAU), establert pel Departament de Cultura de la Generalitat per Ordre de 28 de novembre de 1989 (DOGC núm. 1230 de 13/12/1989), és una eina creada per documentar les restes arqueològiques que hi ha en els nuclis urbans per tal que les diferents administracions puguin adoptar mesures de cara a la seva protecció i conservació.

Dins del PAU s'ha donat prioritat als municipis amb un patrimoni arqueològic important. Aquest és el cas de la vila de Montblanc, declarada Conjunt Monumental i Artístic pel Decret de 26 de desembre de 1947 (BOE núm. 11, 11/01/1948), i que té diversos monuments catalogats bé cultural d'interès nacional (BCIN).

L'actual Montblanc es va fundar l'any 1163 per manament d'Alfons I el Cast, a redós del turó conegut actualment amb el nom de Pla de Santa Bàrbara, on hi ha vestigis d'un poblat ibèric. A l'època medieval arribà a ser la setena ciutat en importància de Catalunya. La muralla, construïda a l'acabament del segle XIV, ha marcat el creixement urbanístic de la vila, que no es va expandir fora del recinte fins a l'època moderna.

Per fer el Programa d'Arqueologia Urbana de Montblanc, l'any 1995 es va signar un conveni entre el Departament de Cultura de la Generalitat i l'Ajuntament de Montblanc.

Fins a l'actualitat, al centre històric de Montblanc hi ha catalogats com a BCIN el recinte emmurallat, el castell del Pla de Santa Bàrbara, el palau del Castlà, el casal dels Josa i l'església de Santa Maria. I com a béns culturals d'interès local (BCIL) hi ha una llista d'edificis i elements que no ha estat modificada des de la seva aprovació l'any 1981. A partir del PAUM es proposa, entre altres aspectes, una revisió d'aquestes catalogacions.

En començar, el PAUM es va plantejar el treball a l'igual que s'havia fet en programes d'arqueologia urbana fets en altres ciutats, com una recopilació de tota la informació d'interès arqueològic existent (intervencions, bibliografia, notícies

històriques, informació oral...), però de seguida es va veure que les intervencions arqueològiques fetes a Montblanc eren molt poques, i que hi havia molta informació sobre els monuments més emblemàtics i gairebé nul·la sobre l'existència d'altres restes patrimonials que anàvem documentant en el curs del treball. Moltes d'aquestes restes es troben a l'interior de cases, l'aspecte extern de les quals no feia sospitar que poguessin tenir restes antigues. Per altra banda, hi ha cases amb elements d'una certa importància a la façana que no conserven cap estructura d'interès al seu interior.

Tot això ens va portar a replantejar-nos la metodologia de treball: es feia necessari accedir a totes i cada una de les cases del centre històric per tal de tenir la seguretat que es documentaven totes les restes arqueològiques visibles.

Prèviament al treball de camp es va procedir a la recerca documental: es va fer un buidat bibliogràfic exhaustiu; es van consultar els informes de la Comissió Territorial del Patrimoni Cultural; les llicències d'obres a l'Arxiu Històric Comarcal de Montblanc; el cadastre de la propietat urbana a l'Ajuntament de Montblanc; diversos projectes de restauració i rehabilitació d'edificis tant públics com privats; diferents arxius fotogràfics; i es va accedir a planimetria diversa. També s'ha tingut en compte la informació facilitada per persones que, per la seva professió, tenen un bon coneixement del patrimoni de la vila.

Durant el treball de camp es procedeix a la descripció de tots els elements d'interès de cadascun dels immobles, que són fotografiats i dels quals es fa un croquis.

Amb la finalitat de plasmar tota aquesta informació obtinguda, s'ha elaborat una base de dades informatitzada, utilitzant programes comercials. La base de dades s'organitza en fitxes, numerades de l'1 a l'infinit, que s'estructuren en els apartats següents:

Dades generals: dedicat a la identificació i la cronologia. Té els camps nom o renom de la casa, adreça, número d'unitat cadastral, propietari i cronologia.

Actuacions fetes i proposta de protecció: amb la protecció existent; la proposta de protecció a partir de les catalogacions establertes en la Llei 9/1993 del Patrimoni Cultural Català (DOGC núm. 1807 de 11/10/1993): BCIN (amb totes les seves classificacions), BCIL i Espai de Protecció Arqueològica; i finalment la proposta d'actuació, on es contempen les possibilitats següents: conservació de les estructures visibles, excavació en extensió, realització de sondeigs arqueològics, realització de seguiment arqueològic de les actuacions, deslliurament de la superfície de la finca i deslliurament del subsòl de la finca.

Dades descriptives: amb els camps de descripció, bibliografia i observacions.

Documentació annexa: amb els apartats de documentació gràfica, on es relaciona tota aquella documentació d'interès de la qual tenim coneixement; documentació gràfica adjunta; planta de situació de les restes, on s'introdueix un croquis a partir del plànol parcel·lari de l'Ajuntament de Montblanc a escala 1:250; documentació fotogràfica, on, a més de les fotos fetes per a aquest treball, es relacionen aquelles que es troben en diversos arxius fotogràfics, tant d'entitats com particulars, i finalment documentació fotogràfica adjunta (figures 1 a 4).

 PROGRAMA D'ARQUEOLOGIA URBANA DE MONTBLANC 299	
DADES GENERALS	
NOM O RENOM	Cal Poblet
ADREÇA	Carrer Major, 20
U. CADASTRAL	6422430
PROPIETARI	Ramón Poblet Sabater
CRONOLOGIA	
L'any 1731 formava part d'una casa de 1a. qualitat (PORTA 1986). A partir de l'any 1975 ha estat objecte de diverses obres de reforma i restauració.	
ACTUACIONS REALITZADES I PROPOSTA DE PROTECCIÓ	
PROTECCIÓ EXISTENT	
- Situat en el "Conjunto Monumental y Artístico", Decret de 26/12/1947 (B.O.E. núm. 11, 11/01/1948). - Catalogat: Patrimoni Arquitectònic Històric-artístic típic o tradicional. Comissió d'Urbanisme de Tarragona (Aprovació definitiva per la C.P.U.: 3/11/81). 086. Montblanc. C.4. C. Major. E.1.Carrer Major, 18-20	
PROPOSTA DE PROTECCIÓ	
☐ Bé cultural d'interès nacional	
☐ <i>Monument històric</i> ☐ <i>Conjunt històric</i> ☐ <i>Jardí històric</i> ☐ <i>Lloc històric</i> ☐ <i>Zona d'interès etnològic</i> ☐ <i>Zona arqueològica</i> ☐ <i>Zona paleontològica</i>	
☐ Bé catalogat (Bé cultural d'interès local)	
☐ Espai de protecció arqueològica	
PROPOSTA D'ACTUACIÓ	
☒ <i>conservació de les estructures visibles</i> ☐ <i>excavació en extensió</i> ☐ <i>realització de sondeigs arqueològics</i> ☒ <i>realització de seguiment arqueològic de les actuacions</i> ☐ <i>deslliurament de la superfície de la finca</i> ☐ <i>deslliurament del subsòl de la finca</i>	
 GENERALITAT DE CATALUNYA Direcció General del Patrimoni Cultural	

Figura 1

**PROGRAMA D'ARQUEOLOGIA
URBANA DE MONTBLANC**
299

DADES DESCRIPTIVES

DESCRIPCIÓ

La façana és de carreus de pedra i té continuïtat amb la unitat cadastral 6422431 (Carrer Major, 22). A l'esquerra hi ha una portalada amb arc de mig punt. Al centre hi ha una altra portalada amb arc apuntat. A la dreta hi ha una tercera porta, actualment aparador, que presenta un dintell de fusta recolzat sobre dues mènsules. Al cos central de la façana hi ha dues finestres geminades situades en un pany de paret de factura diferent a la resta. A la part superior, actualment restaurada, es conserven 4 pilars que formaven part de l'antiga estructura de l'edifici.

A la part posterior de la casa es conserven, a nivell de l'últim pis, restes d'una cantonera de carreus amb una motllura igual a les que es veuen a la façana.

A l'interior dels baixos, actualment ocupats per una botiga, hi ha, paral·leles a la façana, dues arcades apuntades de pedra que han estat refetes. A la paret de mamposteria del fons, mitjanera amb la unitat cadastral 6422431 (Carrer Major, 22), hi ha una altra arcada de pedra.

Al primer pis, i també paral·lela a la façana, hi ha una porta amb arc de mig punt de la qual són visibles les pollegueres. Els propietaris han comentat que aquesta porta havia sofert reformes.

BIBLIOGRAFIA

PORTA 1986.
 PORTA BALANYÀ, Josep M.: *La vila de Montblanc en el segon quart del segle XVIII. Economia, urbanisme i societat segons la documentació cadastral*, Barcelona, 1986.

OBSERVACIONS

Segons el cadastre de l'any 1731, la part que toca al carrer Major, junt amb la part que també toca al carrer Major de les unitats cadastrals 6422431 (Carrer Major, 22) i 6422432 (Carrer Major, 24), formaven una sola casa de 1a. qualitat (PORTA 1986). Antigament aquesta casa constava com a carrer Major 18-20.

GENERALITAT DE CATALUNYA
Direcció General del Patrimoni Cultural

Figura 2

**PROGRAMA D'ARQUEOLOGIA
URBANA DE MONTBLANC** 299

DOCUMENTACIÓ ANNEXA

DOCUMENTACIÓ GRÀFICA

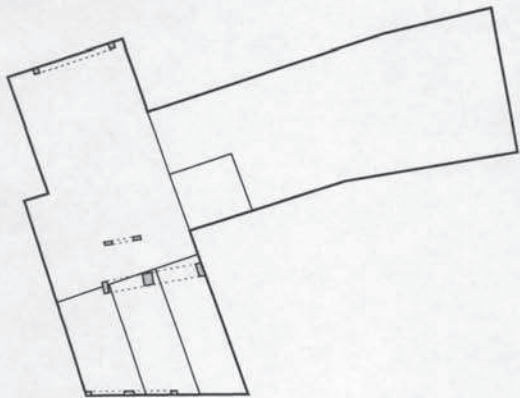
MARTÍ I ROVIRA, Núria: *Aixecament dels plànols de les façanes del carrer Major de Montblanc. E. 1/50 i confecció de fitxes històric-constructives dels edificis*, plànol núm. 19, D. General d'Arquitectura i Habitatge. Octubre 1989.
 Plànols d'estat actual i projecte de reforma i restauració de la façana: primera fase (gener-octubre de 1975) (Arxiu Ramon Poblet).
 Plànol del projecte de restauració de façana (gener de 1982) (Arxiu Ramon Poblet).

DOCUMENTACIÓ GRÀFICA ADJUNTA

MARTÍ I ROVIRA, Núria: *Aixecament dels plànols de les façanes del carrer Major de Montblanc. E. 1/50 i confecció de fitxes històric-constructives dels edificis*, plànol núm. 19, D. General d'Arquitectura i Habitatge. Octubre 1989.
 - Plànol 299.1 - Plànol d'estat actual de la façana. Escala 1:50 (octubre de 1975).
 - Plànol 299.2 - Plànol del projecte de restauració de façana. Escala 1:50 (gener de 1982).

PLANTA DE SITUACIÓ DE LES RESTES

A partir del plànol parcel·lari de l'Ajuntament de Montblanc. E. 1:250

Carrer Major, 20

0 ————— 10 m.

GENERALITAT DE CATALUNYA
Direcció General del Patrimoni Cultural

Figura 3

**PROGRAMA D'ARQUEOLOGIA
URBANA DE MONTBLANC**

299

DOCUMENTACIÓ FOTOGRÀFICA

Arxiu Fotogràfic del Museu Comarcal de la Conca de Barberà. Fotografies: Maties Solé i Maseras.
3 fotografies de la façana de la casa abans i durant les obres de 1975 (Arxiu Ramon Poblet).
PAUM 17/15 - Façana de la casa.
PAUM 17/16 - Una de les arcades situada al mig de la botiga, a la dreta del local.
PAUM 17/17 - Una de les arcades situada al mig de la botiga, a l'esquerra del local.
PAUM 17/18 - Arcades paral·leles al carrer vistes des del fons de la botiga.
PAUM 17/19 - Cantonera de pedra visible a la part posterior de la casa.
PAUM 17/20 - Porta amb arc de mig punt visible al primer pis.
PAUM 17/21 - Porta situada a l'esquerra de la façana, vista des de l'interior.

DOCUMENTACIÓ FOTOGRÀFICA ADJUNTA

299/1 - Façana de la casa abans de les obres de 1975 (Arxiu Ramon Poblet).
299/2 - Part inferior de la façana de la casa abans de les obres de 1975 (Arxiu Ramon Poblet).
299/3 - Part superior de la façana durant les obres (Arxiu Ramon Poblet).
PAUM 17/15 - Façana de la casa.
PAUM 17/16 - Una de les arcades situada al mig de la botiga, a la dreta del local.
PAUM 17/17 - Una de les arcades situada al mig de la botiga, a l'esquerra del local.
PAUM 17/18 - Arcades paral·leles al carrer vistes des del fons de la botiga.
PAUM 17/19 - Cantonera de pedra visible a la part posterior de la casa.
PAUM 17/20 - Porta amb arc de mig punt visible al primer pis.
PAUM 17/21 - Porta situada a l'esquerra de la façana, vista des de l'interior.

GENERALITAT DE CATALUNYA

Direcció General del Patrimoni Cultural

Figura 4

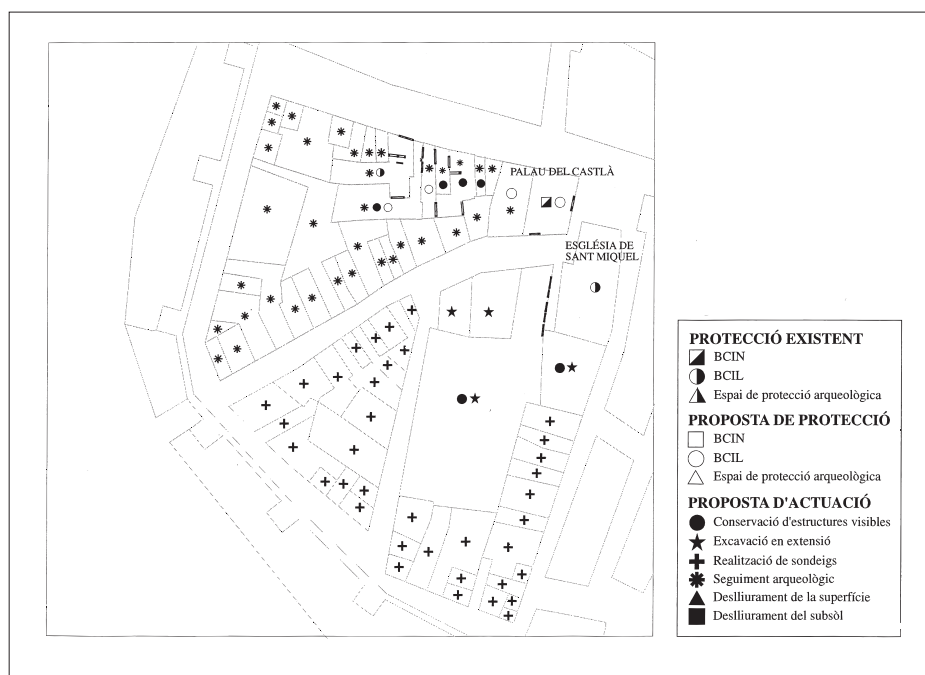

Figura 5. Detall d'un sector del centre històric amb les arcades localitzades, la protecció existent i les propostes de protecció i d'actuació

Les fitxes d'aquesta base de dades es poden cridar directament a partir dels camps: nom de la casa, adreça, número d'unitat cadastral i propietari; o bé, a partir d'una pantalla on hi ha el plànol general de Montblanc, en el qual es pot seleccionar una illa de cases concreta, que apareix ampliada a la següent pantalla, i a partir d'aquí es pot accedir a la fitxa de la casa desitjada.

La informació obtinguda serveix per disposar d'una base de dades de la realitat del patrimoni i per fer una revisió de les proteccions o catalogacions que hi ha i una proposta d'actuacions:

BCIN: Tot i que hi ha alguns edificis amb entitat suficient per ser declarats BCIN, creiem que atesa la protecció de què ja disposa el centre històric de Montblanc no hi ha cap necessitat de declarar-ne cap més. Caldria revisar si la declaració del palau del Castlà és correcta, ja que pensem que la seva declaració com a fortificació, a partir de la Llei 16/85 del patrimoni històric espanyol, és deguda a una confusió causada pel nom, i en realitat no es tracta de cap castell ni fortificació, sinó d'un palau on tenia la seva residència el castlà.

BCIL: La major part de declaracions de BCIL són coherents, encara que hi hagi declaratats alguns elements de menor importància des del punt de vista artístic, però que tenen un cert valor tradicional (com és el cas de capelles i fonts). En tot cas caldria ampliar la llista actual amb edificis que, per la importància dels seus elements així ho requereixen, i amb altres que, junt amb cases que actualment ja estan declarades, havien format part d'un mateix edifici. També caldria eliminar de la llista de béns catalogats, edificis sense elements d'interès, que pensem que es van incloure a la llista per errors de numeració, nomenclatura...

Propostes d'actuació: A la major part de les cases es proposa un seguiment arqueològic d'obres que puguin afectar tant el subsòl com estructures antigues, en funció del resultat del qual, la Comissió Territorial del Patrimoni Cultural decidirà les actuacions a realitzar. A més de les propostes concretes de cada finca, se'n fan algunes que poden afectar zones més àmplies. Aquest seria el cas de l'àrea on es trobava l'antic cementiri de Montblanc a redós de l'església de Sant Miquel, sector en el qual es proposa la realització de sondeigs arqueològics per tal de delimitar-lo en la totalitat de les finques possiblement afectades, i excavació en extensió en aquelles més properes a l'església.

La informació obtinguda s'hauria de tenir en compte en la redacció de la normativa urbanística del centre històric, com pot ser, actualment, la realització del Pla especial de reforma i protecció interior del centre històric del municipi de Montblanc.

Les proteccions, tant les que ja existeixen com les proposades, com també les actuacions que es proposen en cada cas, es resumiran per mitjà de símbols sobre la planimetria del centre històric de Montblanc (figura 5).